

Nr 379

Av herr Andersson i Örebro m.fl., om inrättande av en tjänst som assistent vid kungl. bibliotekets nationalfonotek.

(Lika lydande med motion nr 308 i Första kammaren)

Kungl. bibliotekets nationalfonotek, som är landets riksfonotek, började sin verksamhet 1956 och invigdes officiellt 1962. Dess uppgift är att arkivera hela den svenska produktionen av ljudupptagningar från äldsta tid. Institutionen baserar sin löpande anskaffning på frivilliga överenskommelser med för närvarande 72 producenter, vilka överlämnar varje producerad inspelning av svenskt intresse. Först under senare år har man uppmärksammat den betydelse ljudupptagningar har som kulturdokument. På en rad områden utgör grammofonskivan och magnetofonbandet ett oundgängligt komplement till det tryckta ordet. Så är fallet inom åtskilliga samhällsvetenskapliga och historiskt inriktade discipliner samt vid undervisning i skolor m.fl. institutioner. Riksbibliotekarien yttrade härom bl.a. följande vid remissbehandlingen av radioutredningens betänkande:

”Jag vill . . . betona den utomordentligt stora betydelse jag tillmäter bevarandet av det talade ordet som en komplettering av bok- och arkivmaterial för forskning, undervisning och folkbildning. — På ett helt annat sätt än tidigare varit fallet kommer framtida forskning genom att tillgodogöra sig det konserverade talade ordet att kunna utreda och analysera t.ex. historiska episoder, psykologiska sammanhang och politiska utvecklingslinjer.”

I andra länder har man sedan länge insett betydelsen av att konservera och arkivera alla slag av ljuddokument. I nära samarbete med respektive radioföretag har nationalfonotek upprättats i ett flertal europeiska länder, bl.a. i Danmark och Norge. Det svenska nationalfonoteket, som således tillkom relativt sent, har ändå trots bristande resurser hunnit tillvinna sig respekt och aktning i internationella sammanhang. Nationalfonotekets samlingar räknas till de mest betydande i Europa. I syfte att ytterligare utvidga samlingarna byter fonoteket dubbletter med motsvarande institutioner i London, New York, Washington och Berlin.

Fonotekets samlingar omfattar cirka 40 000 skivor, varav dock endast 4 000 är katalogiserade, ungefär 600 fonografrullar, ett 100-tal band och 60-talet rullar till självspelande piano. Under 1966 levererades cirka 1 200 skivor. På grund av att inga nya tjänster inrättats under senare år har en rad väsentliga arbetsuppgifter skjutits på framtiden. Sådana arbetsuppgifter är kontroll av leveranser, nybeställningar och köp (senaste beställningen gjordes i februari 1966), katalogisering, något som praktiskt taget ligger nere sedan april 1966, redigering av dokumentärkatalog, vilket avser fonotekets bestånd av talskivor, samt redigering och utskrift av diskografier, d.v.s. skivförteckningar.

Medan samlingarna vuxit mycket snabbt har personalstyrkan varit densamma sedan 1963.

För närvarande uppgår personalen till två personer, en tjänsteman och en arkivarbetare. Personalstyrkan måste uppgå till minst 6 personer för att fonoteket skall "hinna ifatt" katalogiseringen jämsides med att samlingarna ytterligare utökas.

Som exempel på fonotekets angelägna verksamhet kan nämnas att fonoteket utgivit grammofonskivorna Svenska röster I—II med inspelningar av kända röster. Vidare har fonoteket sammanställt en stencilerad katalog i fem volymer. För 1967 planeras utgivande av en nationaldiskografi — ett projekt som redan uppmärksamrats i utlandet. Egna inspelningar på skivor och band av svenska skådespelar-röster planeras också. Bland andra aktuella projekt kan nämnas upptagningar av äldre svenska skådespelare och andra kulturpersonligheter för att bevara deras röster åt eftervärlden.

I sammanhanget bör också nämnas, att fonoteket f.n. har stora lokalproblem. Det är inrymt i kungl. bibliotekets källarplan. En snar lösning också av lokalfrågan är därför angelägen. En flyttning från biblioteket till andra lokaler bör redan nu aktualiseras. Ändamålsenliga lokaler för samlingarna är en nödvändighet med hänsyn till att materialet kräver luftkonditionering, låg temperatur och hög fuktighets-halt.

Den angelägnaste uppgiften nu är emellertid att ge fonoteket ytterligare personal-resurser. Om fonoteket skall betjäna forskare och ge allmänheten god service måste ytterligare tjänstemän anställas. Ett arkiv som ständigt utökas utan att materialet hinner registreras och katalogiseras i tillräcklig omfattning, varigenom samlingarna i sin helhet inte blir tillgängliga, fyller ingen egentlig funktion. Det blir då endast fråga om ett passivt samlande. Ett kvalitativt betydande och utomordentligt viktigt material undanhålls därigenom forskningen.

Verksamheten vid fonoteket har inget särskilt statsanslag utan finansieras med kungl. bibliotekets medel. Kungl. biblioteket har begärt personalförstärkning i petita för näskommande budgetår. Riksbibliotekarien begärde att en tjänst som intendent skulle inrättas vid biblioteket, men departementschefen har inte ansett sig kunna tillstyrka, varför personalen trots betydande arbetsbelastning även i fortsättningen föreslås uppgå till två personer. Av den anledningen bör åtminstone ytterligare en tjänst inrättas. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art bör en tjänst som assistent i förslagsvis lönegrad A 15 inrättas från den 1 juli 1967.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställs,

att riksdagen måtte besluta fr.o.m. budgetåret 1967/68 inrätta en tjänst som assistent i förslagsvis lönegrad A 15 vid det i kungl. biblioteket ingående nationalfonoteket samt ställa härför erforderliga medel till förfogande.

Stockholm den 25 januari 1967

Sven G. Andersson (fp)
i Örebro

Mac P. Hamrin (fp)
i Kalmar

Folke Nihlfors (fp)